

Wanneer in de nieuwe zaak de verdenking wegvalt, blijft dus het in die nieuwe zaak verkregen DNA-profiel opgeslagen als het overeenkomt met het DNA-profiel van een onbekende persoon in een andere strafzaak, en degene om wiens DNA-profiel het gaat, in die zaak verdachte is van een misdrijf als omschreven in art. 56 lid 3 van de wet.

In artikel 18 is een nadere regeling opgenomen voor het vernietigen van opgeslagen DNA-profielen door de CuFO. In het algemeen kan worden gesteld dat de regeling het vernietigen van DNA-profielen afhankelijk stelt van de gevangenisstraf die ten hoogste heeft gegolden op het misdrijf waarvan de betrokkene werd verdacht, of waarvoor betrokkene is veroordeeld.

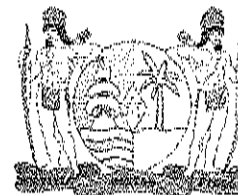
De termijn voor misdrijven waarop een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaar of meer is gesteld, is dertig jaar, terwijl voor de misdrijven waarop een gevangenisstraf van minder dan ten hoogste zes jaar is gesteld een termijn van twintig jaar na vastlegging in de databank geldt. Op verzoek van het openbaar ministerie kunnen deze termijnen worden verlengd (art. 18 lid 3).

Dit artikel maakt voor het vernietigen van DNA-profielen verder onderscheid in overleden slachtoffers (leden 5 en 6), onbekende personen (lid 7 en 9) en personen als bedoeld in artikel 2 lid 5e.

Het verstrekken van informatie uit de databank en het centraal register is geregeld in artikel 15. In lid 2 is een limitatieve opsomming van de gerechtelijke instanties die van de CuFO informatie kunnen ontvangen. Lid 3 beperkt de informatie die de CuFO mag verstrekken aan ambtenaren van politie tot gegevens die de identiteit kunnen vaststellen van degene wiens DNA-profiel in de databank is opgeslagen. Lid 4 beperkt de informatie die de CuFO mag verstrekken aan het openbaar ministerie tot strafzaken die nog niet zijn opgelost.

Paramaribo, 10 september 2014,

DESIRÉ D. BOUTERSE

WET van 10 september 2014, houdende regels met betrekking tot de instelling van een DNA-databank voor strafzaken (Wet DNA-databank in strafzaken)

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME,

In overweging genomen hebbende, dat - door de mogelijkheid in het Wetboek van Strafvordering om DNA-onderzoek in strafzaken te doen uitvoeren -, het nodig is een DNA-databank voor strafzaken in te stellen;

Heeft, de Staatsraad gehoord, na goedkeuring door De Nationale Assemblée, bekrachtigd de onderstaande wet:

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Voor de toepassing van het bepaalde bij of krachtens deze wet wordt verstaan onder:

a. de Minister	: de Minister van Justitie en Politie;
b. de wet	: het Wetboek van Strafvordering;
c. een DNA-onderzoek	: een onderzoek als bedoeld in artikel 139a lid 1 of lid 4, 139b, 181a lid 1, 181b lid 1, 195d lid 1 en 479b lid 3 van de wet;

- d. de databank : de DNA-databank voor strafzaken als bedoeld in artikel 2 lid 1;
- e. het centraal register : het register als bedoeld in artikel 7 lid 1;
- f. opsporingsambtenaar : een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 5 lid 1, onder a, van de Politiehandvest, een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 5 lid 1, onder b, van die wet, voor zover deze is aangesteld voor de uitvoering van taken op het terrein van de technische recherche;
- g. De CuFO : de Coördinatie unit Forensisch Onderzoek als zelfstandig orgaan, dan wel opgenomen in het Surinaams Forensisch Instituut (SFI), als bedoeld in artikel 2 lid 3;
- h. DNA : desoxyribonucleïnezuur.

Artikel 2

1. Er is een DNA-databank voor strafzaken die tot doel heeft de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten te bevorderen.
2. De Minister is verantwoordelijk voor de databank.
3. Er is een Coördinatie unit Forensisch Onderzoek afgekort CuFO.
4. De directeur van de CuFO is verantwoordelijk voor het beheer over de databank.

Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing wanneer het het celmateriaal van een overleden slachtoffer betreft dat wordt bewaard met het oog op het opsporen en vervolgen van de dader van het strafbare feit als gevolg waarvan het slachtoffer is overleden (art. 14 lid 3).

De CuFO vernietigt het teveel aan materiaal en houdt van elke vernietiging aantekening (art. 14 lid 5). Ook vernietigt hij terstond alle celmateriaal van een derde, wanneer van deze derde is vastgesteld dat het bijbehorende DNA-profiel niet overeenkomt met het DNA-profiel van een onbekende persoon in verband met hetzelfde strafbare feit. In dit geval vernietigt de CuFO ook het DNA-profiel van deze derde, de gegevens en het afschrift van het verslag als bedoeld in artikel 11 lid 3 b. Omdat uit het verrichte onderzoek is gebleken dat deze derde kennelijk geen aandeel in het betreffende strafbare feit heeft, zou het bewaren van zijn celmateriaal of van overige gegevens onrechtmatig zijn.

De CuFO vernietigt voorts terstond na kennisgeving van de vervolgingsambtenaar (art. 16 lid 1), het DNA-profiel, de gegevens, het overgebleven celmateriaal en het verslag van degene die niet langer kan worden aangemerkt als een verdachte ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet, tenzij inmiddels is gebleken dat het betreffende profiel in een andere zaak overeenkomt met het DNA-profiel van een onbekende persoon en degene om wiens DNA-profiel het gaat, in die zaak als verdachte is aangemerkt ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet (art. 17). Het gebeurt vaak dat criminelen bij meerdere strafbare feiten die op verschillende tijdstippen zijn gepleegd, betrokken zijn. Het opgeslagen DNA profiel van een onbekende dader in een bepaalde (nog onopgeloste) zaak, kan overeenkomen met het DNA profiel van een verdachte in een nieuwe zaak.

Het DNA-onderzoek kan slechts worden verricht door één van de bij staatsbesluit aan te wijzen laboratoria, en volgens een internationaal aanvaarde en bij beschikking vastgestelde methode.

Wanneer de verdachte gebruik maakt van zijn recht op een tegenonderzoek, mag dit onderzoek niet worden gedaan door het laboratorium dat het eerste onderzoek heeft verricht, noch is het toegestaan dat deskundigen die betrokken zijn geweest bij het eerste onderzoek, betrokken zijn bij het tegenonderzoek.

Ingeval er onvoldoende celmateriaal beschikbaar is voor een tegenonderzoek en er is maar een verdachte, dan stelt de vervolgingsambtenaar deze verdachte in de gelegenheid het laboratorium aan te wijzen waar het onderzoek zal worden verricht. De verdachte heeft dan geen recht op een tegenonderzoek (art. 139 lid 2 van de wet).

Artikel 11 bepaalt dat de resultaten van het onderzoek worden vastgelegd in een verslag; voorts bepaalt dit artikel wat in ieder geval in het verslag moet worden opgenomen, en binnen welke termijn het verslag dient te worden opgestuurd naar de vervolgingsambtenaar of de rechter-commissaris, en naar de CuFO.

De onderzoeker is ingevolge artikel 12 verplicht het overgebleven materiaal terug te sturen naar de CuFO.

Het bewaren en vernietigen van celmateriaal en DNA-profielen en het verstrekken van informatie daarover

De artikelen 14 tot en met 18 regelen wanneer celmateriaal moet worden vernietigd, wanneer vastgelegde DNA-profielen moeten worden vernietigd en wanneer en aan wie informatie uit de databank wordt verstrekt.

In zijn hoedanigheid van beheerder van de databank bewaart de CuFO na het DNA-onderzoek zoveel celmateriaal als nodig is voor een tegenonderzoek dan wel voor het, ingevolge artikel 2 lid 6, opnieuw bepalen van het in de databank vastgelegde bijbehorende DNA-profiel (art. 14 lid 1).

5. In de databank wordt het nummer van het identiteitszegel, bedoeld in artikel 6 lid 2 vastgesteld, alsmede:
  - a. het bijbehorende DNA-profiel van overleden slachtoffers van misdrijven als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet;
  - b. het bijbehorende DNA-profiel dat is verkregen uit het celmateriaal, van onbekende personen;
  - c. het bijbehorende DNA-profiel van verdachten ter zake van misdrijven als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet;
  - d. het bijbehorende DNA-profiel van veroordeelden ter zake van misdrijven als omschreven in lid 7, dan wel
  - e. het bijbehorende DNA-profiel van personen die hun straf of maatregel volledig hebben ondergaan ter zake van misdrijven als omschreven in lid 7 en die schriftelijk hebben toegestemd in het afnemen van celmateriaal ten behoeve van het bepalen en verwerken van hun DNA-profiel.
6. De directeur van de CuFO kan de DNA-profielen die in de databank zijn vastgelegd, opnieuw doen bepalen indien de stand van de techniek dat noodzakelijk maakt. Met het oog op het in lid 1 opgenomen doel, kan hij tevens de in de databank vastgelegde DNA-profielen onderling vergelijken, en leden van het openbaar ministerie en met rechtspraak belaste leden van de rechterlijke macht, van de resultaten daarvan in kennis stellen.
7. Misdrijven als bedoeld in lid 5, onder d en e, zijn de misdrijven als omschreven in de artikelen 128 tot en met 132a, 149, 155, 156 en 158, 161, 162, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 304, 305 lid 1, onder 1°, en lid 2, 310, leden 2 en 3, 315, 338, 339 lid 2, 341 lid 1, onder 2° en 3°, 347, 348, 349, 350, 351, 355, 360 leden 1 tot en met 3, 361, 362 en 363, 367 lid 2, 372, 377, 448a, 448b en 449 van het Wetboek van Strafrecht, artikel 20 van de Rijwet 1971.

WIJZE VAN AFNEMEN VAN CELMATERIAAL EN
WAARBORGEN VOOR EEN ZORGVULDIGE BEHANDELING EN
REGISTRATIE VAN AFGENOMEN EN INBESLAGGENOMEN
CELMATERIAAL

Artikel 3

1. Degene die gevraagd wordt schriftelijk toe te stemmen in het afnemen van celmateriaal ten behoeve van het DNA-onderzoek, kan zich bij het nemen van zijn beslissing door een raadsman doen bijstaan. De vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris wijst hem op deze mogelijkheid.
2. Op het formulier voor de schriftelijke toestemming, bedoeld in lid 1, wordt melding gemaakt van de gevolgen van de medewerking aan een onderzoek.
3. Degene die vrijwillig medewerking verleent aan een DNA-onderzoek, kan ten behoeve van dat onderzoek wangslimvlies, bloed of haarwortels laten afnemen.
4. Het afnemen van wangslimvlies geschiedt door van de binnenzijde van iedere wang twee monsters te nemen.
5. Het afnemen van bloed geschiedt door middel van een vingerprik.
6. Het afnemen van haarwortels geschiedt door het uittrekken van ten minste tien haren uit de hoofdhuid.
7. Het afnemen van wangslimvlies, bloed of haarwortels geschiedt door een arts, een verpleegkundige, of een door de vervolgingsambtenaar aangewezen opsporingsambtenaar die voldoet aan bij staatsbesluit vastgestelde eisen.

Het onderzoek op sporenmateriaal is dan ook niet gelijk aan het onderzoek van afgenomen celmateriaal. Zoals eerder gesteld zal bij sporenmateriaal eerst onderzocht moeten worden of het voldoende celmateriaal bevat om één of meerdere malen onderzoek te doen dat tot het verkrijgen van een DNA-profiel leidt.

Wanneer het gaat om sporenmateriaal, dat bijvoorbeeld op een plaats waar het delict is gepleegd is verzameld, dan is de procedure als volgt. De opsporingsambtenaar stuurt het sporenmateriaal met het proces-verbaal van inbeslagname naar de CuFO; daarbij zijn beide stukken voorzien van hetzelfde identiteitszegel (art. 6).

De CuFO registreert deze inzending waarbij onder meer het volgende wordt opgenomen:

- de datum van ontvangst,
- het nummer van het identiteitszegel,
- de naam van de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk rechter-commissaris die de opdracht tot het verrichten van DNA-onderzoek heeft gegeven,
- de naam van het laboratorium dat het DNA-onderzoek zal verrichten en de datum waarop het celmateriaal naar dat laboratorium is verzonden (art. 7).

Zoals hierboven aangegeven ontvangen de laboratoria van de CuFO de opdrachten voor het verrichten van DNA-onderzoek voorzien van een identificatienummer. Het onderzoek wordt dus slechts verricht op een door een nummer geïdentificeerd monster.

Wanneer celmateriaal van een verdachte is afgenomen, is de te volgen procedure ongeveer gelijk aan de hiervoor beschreven procedure, met dien verstande dat de CuFO bij de registratie ook identiteitsgegevens van de verdachte opneemt.

Het verrichten van het DNA-onderzoek

De artikelen 8 tot en met 13 bevatten de regels die gelden bij het verrichten van het DNA-onderzoek op basis van het Wetboek van Strafvordering.

Dan zal onder meer moeten blijken dat bij het verkrijgen van het resultaat van het DNA-onderzoek, alle door de wet voorgeschreven regels en procedures zijn gevolgd.

De wijze van afnemen van het celmateriaal en waarborgen voor een zorgvuldige behandeling en registratie van afgenomen en inbeslaggenomen celmateriaal

De wijze waarop celmateriaal moet worden afgenomen door middel van afname van wangslimvlies, bloed en haarwortels, is geregeld in artikel 3. Dit artikel regelt tevens welke functionarissen bevoegd zijn tot het afnemen van celmateriaal. Ten aanzien van de te gebruiken hulpmiddelen is gesteld dat deze bij beschikking dienen te zijn vastgesteld.

Het doel van het DNA-sporenonderzoek is om het DNA-profiel verkregen uit monster a, te vergelijken met het DNA-profiel dat is verkregen uit monster b. Zijn deze twee DNA-profielen identiek, dan betekent dit dat het om het DNA van een en dezelfde persoon gaat. Is monster a aangetroffen op een slachtoffer, terwijl monster b afkomstig is van een verdachte, dan betekent dit zo goed als zeker dat de monsters van een en dezelfde persoon afkomstig zijn. De kans dat dat niet zo is, is kleiner dan één op één miljard.

Op de plaats van het delict kunnen sporen worden aangetroffen. Van deze sporen worden monsters genomen om na te gaan of daarin voldoende celmateriaal aanwezig is om een DNA-profiel te maken. Is dit het geval, dan wordt het verkregen DNA-profiel vergeleken met eerder gevonden en geregistreerde profielen, of met het profiel uit celmateriaal dat van een verdachte is afgenomen.

Er is een verschil tussen sporenmateriaal en het celmateriaal dat van een verdachte is afgenomen. Sporenmateriaal wordt, in tegenstelling tot het van de verdachte verkregen materiaal, niet onder laboratoriumcondities verkregen.

8. Het afnemen van celmateriaal geschiedt met de hulpmiddelen die bij beschikking zijn voorgeschreven.
9. Indien de arts of de verpleegkundige bij de behandeling van de desbetreffende persoon betrokken is of is geweest, neemt hij bij hem geen celmateriaal af, tenzij de persoon daartoe schriftelijk een verzoek heeft ingediend bij de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris dan wel de functionaris bedoeld in artikel 3 lid 1 onder a van het Penitentiair Besluit.

Artikel 4

1. Het afnemen van wangslimvlies, bloed of haarwortels ten behoeve van een DNA-onderzoek bij een verdachte ingevolge een bevel als bedoeld in artikel 139b lid 1, of artikel 181d lid 1, van de wet geschiedt:
  - a) op de wijze als omschreven in artikel 3 lid 4 tot en met lid 6, en
  - b) met de hulpmiddelen die bij beschikking zijn voorgeschreven.
2. Het afnemen van wangslimvlies of haarwortels bij een verdachte ingevolge een bevel als bedoeld in artikel 139b lid 1, of artikel 181d lid 1 van de wet, kan, ingeval de verdachte daar afzonderlijk schriftelijk in toestemt, geschieden door een daartoe door de vervolgingsambtenaar aangewezen opsporingsambtenaar die voldoet aan bij staatsbesluit vastgestelde eisen.
3. Het afnemen van wangslimvlies of haarwortels bij een veroordeelde ingevolge een bevel als bedoeld in artikel 479b lid 1 van de wet, kan, ingeval de veroordeelde daartegen geen bezwaar maakt, geschieden door een daartoe door de vervolgingsambtenaar aangewezen opsporingsambtenaar of een daartoe door de directeur van de inrichting of instelling aangewezen persoon als bedoeld in artikel 3 lid 1 onder a van het Penitentiair Besluit.
4. Artikel 3 lid 9 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5

1. Bij het afnemen van wangslimvlies, bloed of haarwortels is een opsporingsambtenaar dan wel een persoon als bedoeld in artikel 3 lid 1 onder a van het Penitentiair Besluit, voor zover het afnemen van het celmateriaal plaatsvindt bij een veroordeelde die in een inrichting als bedoeld in artikel 2 lid 1 van de Wet Deliquentenzorg verblijft of vanuit de inrichting vrijheden geniet, aanwezig die:
  - a. daarvan proces-verbaal opmaakt of een verklaring, indien bij het afnemen van het celmateriaal een persoon aanwezig is die geen opsporingsambtenaar is, dat hij voorziet van een identiteitszegel waarop hij de naam, de geboortedatum en -plaats en het geboorteland van de persoon van wie het celmateriaal is afgenomen aanbrengt of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee de identiteit van deze persoon kan worden vastgesteld en waarin hij vermeldt dat, indien het celmateriaal bij een veroordeelde ingevolge artikel 4 lid 3, is afgenomen door een ander persoon dan een arts of een verpleegkundige, de veroordeelde daartegen geen bezwaar heeft gemaakt,
  - b. de verpakking waarin het van de persoon afgenomen celmateriaal is gebracht, van een identiteitszegel voorziet dat gelijk is aan het identiteitszegel, bedoeld onder a, en
  - c. ervoor zorgt dat het celmateriaal, bedoeld onder b, zo spoedig mogelijk in een verpakking die hij heeft voorzien van een of meer sluitzegels, bij de CuFO wordt bezorgd.
2. De opsporingsambtenaar die het proces-verbaal opmaakt, of de persoon die de verklaring opmaakt, bedoeld in lid 1, is een ander persoon dan de persoon die ingevolge artikel 3 lid 7, tweede volzin, of artikel 4 lid 2 of lid 3, wangslimvlies of haarwortels afneemt.
3. Bij beschikking worden nadere regels gesteld inzake het identiteitszegel en de sluitzegels, bedoeld in lid 1.

dan wordt hierdoor de opsporing, de vervolging en de berechting vergemakkelijkt. In dit voorbeeld komt het doel van de databank naar voren, namelijk het bevorderen van de voorkoming, de opsporing, de vervolging en de berechting van strafbare feiten.

In het Wetboek van Strafvordering is onder meer geregeld wanneer gebruik mag worden gemaakt van DNA-onderzoek, dat wil zeggen bij verdenking van welke misdrijven. Voorts regelt het Wetboek wie bevoegd is opdracht te geven tot het verrichten van het DNA-onderzoek en wat de rechten van de verdachte daarbij zijn. Ten slotte wordt in het Wetboek van Strafvordering het DNA-onderzoek bij veroordeelden geregeld.

De onderhavige wet voorziet, naast de instelling van de databank, onder meer in regels voor de wijze van afnemen, bewaren en vernietigen van celmateriaal, waarbij voor de CuFO een belangrijke rol is weggelegd.

De CuFO

De Coördinatie unit Forensisch Onderzoek wordt bij deze wet in het leven geroepen en heeft, zoals uit de naam al blijkt, een coördinerende taak. Met name in de fase tot aan het afronden van het gerechtelijk vooronderzoek, speelt de CuFO een centrale rol tussen de opsporings- en vervolgingsinstanties en de laboratoria die met het DNA-onderzoek worden belast.

Voorts is de CuFO verantwoordelijk voor het beheer van de databank. Als zodanig heeft hij onder meer de bevoegdheid om, indien de stand van de techniek dat nodig maakt, in de databank bewaarde profielen opnieuw te doen bepalen. Hij kan de in de databank vastgelegde profielen met elkaar doen vergelijken en leden van het openbaar ministerie en met de rechtspraak belaste leden van de rechterlijke macht, van de resultaten van deze vergelijkingen in kennis stellen (art. 2 lid 6). De CuFO vervult een bijzonder belangrijke rol met het oog op het uiteindelijke doel van het resultaat van het DNA-onderzoek, namelijk het dienen daarvan als bewijs bij het onderzoek ter terechtzitting.

bijdragen aan de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van ernstige delicten. Hierbij weegt het belang van het (toekomstige) slachtoffer en de openbare orde zwaarder dan het belang van de (potentiële) dader of een veroordeelde persoon bij de eerbiediging van zijn recht op lichamelijke integriteit en een privéleven.

Om redenen van privacy en om te voorkomen dat celmateriaal voor ander onderzoek wordt gebruikt dan op grond van de wet is toegestaan, is de door de CuFO te volgen procedure nauwkeurig voorgeschreven in artikel 7. Deze procedure waarborgt onder meer dat degenen die het DNA-onderzoek verrichten, niet in aanraking komen met op personen herleidbare gegevens. Dit betekent dat de laboratoria die de onderzoeken verrichten de verkregen resultaten kunnen bewaren zonder dat daardoor inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van degenen van wie het materiaal afkomstig is.

Inhoud van het wetsvoorstel

De DNA-databank

De DNA-databank voor strafzaken wordt bij deze wet in het leven geroepen. Zoals eerder gesteld, is het DNA-onderzoek in het kader van de strafrechtspiegung pas zinvol als er vergelijkingsmateriaal beschikbaar is. Uit het op de plaats van het delict, of op het slachtoffer aangetroffen sporenmateriaal worden DNA-profielen gemaakt die moeten kunnen worden vergeleken met andere DNA-profielen. Deze andere DNA-profielen, het vergelijkingsmateriaal dus, kunnen van bekende verdachten worden afgenomen, maar kunnen ook worden verkregen uit eerder verkregen en opgeslagen DNA-profielen. In dit kader is de databank waarin onder strikte regels DNA-profielen kunnen worden opgeslagen en bewaard, van enorm belang. In het strafrecht krijgen de opsporings- en vervolgingsautoriteiten vaak te maken met daders die bij herhaling in de fout gaan, de zogenaamde recidivisten. Deze recidivisten zullen zich bedenken voordat zij opnieuw een strafbaar feit plegen, wanneer eenmaal hun DNA-profiel in de databank is opgeslagen. Doen zij dat toch, en blijkt uit het DNA-onderzoek uit sporenmateriaal dat zij bij het misdrijf betrokken moeten zijn geweest,

Artikel 6

1. De opsporingsambtenaar voorziet de verpakking van een in beslag genomen voorwerp waarop mogelijkerwijs celmateriaal aanwezig is, dan wel van celmateriaal dat niet is afgenomen op de wijze als voorzien in artikel 3 of artikel 4, van een identiteitszegel zodra het voorwerp of celmateriaal in beslag is genomen dan wel zo spoedig mogelijk daarna.
2. De opsporingsambtenaar voorziet het proces-verbaal van de inbeslagneming van het voorwerp of het celmateriaal, bedoeld in lid 1, van een identiteitszegel dat gelijk is aan het identiteitszegel, bedoeld in lid 1. Indien het te onderzoeken celmateriaal van een bekende verdachte is, vermeldt hij in het proces-verbaal diens naam en geboortedatum, -plaats en -land of, indien deze onbekend zijn, andere gegevens waarmee diens identiteit kan worden vastgesteld.
3. De opsporingsambtenaar zorgt ervoor dat het voorwerp of het celmateriaal, bedoeld in lid 1, na een opdracht van de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris tot het daaraan verrichten van DNA-onderzoek, zo spoedig mogelijk in een verpakking die hij heeft voorzien van een of meer sluitzegels bij de CuFO wordt bezorgd.
4. Voor zover een voorwerp waarop vermoedelijk celmateriaal van de veroordeelde aanwezig is, in beslag is genomen, verricht de functionaris, bedoeld in artikel 3 lid 1 onder a van het Penitentiair Besluit de handelingen bedoeld in de leden 1 tot en met 3; lid 3 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7

1. Inzake het celmateriaal, bedoeld in de artikelen 3 lid 3, 4 lid 1, 4 lid 3 en 6 lid 1, alsmede inzake het voorwerp, bedoeld in artikel 6 lid 1, worden in een centraal register de volgende gegevens vastgelegd:

- a. de datum waarop het is ontvangen,
  - b. het nummer van het identiteitszegel, bedoeld in de artikelen 5 lid 1, onder a en b, en 6 leden 1 en 2, alsmede het proces-verbaalnummer van de strafzaak waarin het celmateriaal is afgenomen en het parketnummer,
  - c. een aanduiding van het misdrijf in verband waarmee het DNA-onderzoek wordt verricht alsmede van de maximale gevangenisstraf die op dat misdrijf is gesteld,
  - d. de naam van de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk rechter-commissaris die de opdracht tot het verrichten van DNA-onderzoek heeft gegeven,
  - e. de naam van het laboratorium dat het DNA-onderzoek zal verrichten en de datum waarop het celmateriaal naar dat laboratorium is verzonden, en
  - f. in geval van celmateriaal van een bekende persoon, de naam, de geboortedatum en -plaats en het geboorteland van deze persoon of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld.
2. Voorts worden inzake het celmateriaal gegevens vastgelegd die van belang zijn in verband met het tijdstip waarop het bijbehorende DNA-profiel uit de databank dient te worden verwijderd. Het openbaar ministerie stelt de CuFO daartoe in kennis van veroordelingen die in kracht van gewijsde zijn gegaan in zaken waarin DNA-onderzoek heeft plaatsgevonden.
  3. Ten aanzien van het celmateriaal van een veroordeelde of een persoon als bedoeld in artikel 2 lid 5, onder e, is lid 1, onder b, voor zover dit betrekking heeft op het proces-verbaalnummer van de strafzaak waarin het celmateriaal is afgenomen en het parketnummer, niet van toepassing.
  4. De Minister is verantwoordelijk voor het centraal register, bedoeld in lid 1.

rechten van de mens (1978), gaan over het recht van een ieder op lichamelijke integriteit: “Een ieder heeft recht op fysieke, psychische en morele integriteit” (Art. 9 lid 1 Grondwet); “Every person has the right to have his physical, mental, and moral integrity respected” (Art. 5 lid 1 American Convention on Human Rights).

De kern van deze bepalingen houdt voor wat betreft het recht op de lichamelijke integriteit in dat elk individu zelf mag bepalen welke ingrepen van buitenaf hij duldt; niemand mag dus gedwongen worden om ten aanzien van zijn lichaam iets anders te doen dan hij zelf beoogt.

Op grond van juridische vakliteratuur lijkt het algemene uitgangspunt te zijn dat registratie van lichamelijke kenmerken door justitie is toegestaan, wanneer het lichaam als zodanig in tact blijft, maar penetratie van het lichaam zonder toestemming en met welk hulpmiddel dan ook, vormt een overschrijding van deze grens. Dit uitgangspunt heeft tot gevolg dat slechts in die gevallen waarbij specifieke wetgeving daarin voorziet, het is toegestaan inbreuk te maken op de lichamelijke integriteit, zoals gewaarborgd in de bovengenoemde artikelen. Evenals bij de in het Wetboek van Strafvordering opgenomen dwangmiddelen, worden de gevallen en omstandigheden waaronder dit dwangmiddel mag worden toegepast, nauwkeurig in de wet beschreven. De onderhavige wet beoogt ten behoeve van de opname in de databank van persoonskenmerken middels het DNA-onderzoek de noodzakelijke wettelijke grondslag te zijn.

Ook artikel 17 lid 1 van de Grondwet beschermt een persoonlijk recht dat in het kader van het DNA-onderzoek aandacht behoeft: “Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezin, zijn woning en van zijn eer en goede naam”.

De verplichting voor de verdachte om lichaamscellen af te staan ten behoeve van DNA-onderzoek en de daaruit verkregen DNA-profielen te doen opslaan in een databank, wordt als inbreuk op het privéleven beschouwd.

Een belangrijke overweging die heeft gegolden bij het wettelijk reguleren van deze vorm van inbreuk op beschermde persoonlijke rechten is dat het opslaan van DNA-profielen in een databank kan

Het DNA-onderzoek krijgt hierdoor een wettelijke grondslag, terwijl de uitvoering daarvan wordt omgeven met een reeks gedetailleerde procedures, teneinde de rechten van de verdachten, de zorgvuldigheid van de monsteropnames en de betrouwbaarheid van het hele DNA-onderzoek te kunnen waarborgen. De DNA-databank vormt in dit geheel het archief waarin volgens de in de onderhavige wet voorgeschreven procedures, DNA-profielen worden opgeslagen om in toekomstige strafzaken als vergelijkingsmateriaal te dienen.

Het is voor het strafproces van zeer groot belang dat niet alleen het onderzoek, maar de gehele procedure die aan het uiteindelijke resultaat voorafgaat, uiterst betrouwbaar is. De rechter kan immers grote bewijskracht toekennen aan de resultaten van een DNA-onderzoek. Daarom dienen de verzameling van monsters, de bewerking daarvan, en de wijze waarop het onderzoek wordt verricht, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te geschieden. De onderhavige wet voorziet, naast de instelling van de databank en de Coördinatie unit Forensisch Onderzoek (CuFO), onder meer in regels voor de wijze van afnemen, bewaren en vernietigen van celmateriaal, waarbij de CuFO een centrale rol vervult tussen de opsporings- en vervolgingsinstanties en de laboratoria die met het DNA-onderzoek worden belast.

De verwachtingen ten aanzien van de mogelijkheden met het DNA-onderzoek zijn enorm. Zoals hiervoor geïndiceerd, is het DNA-onderzoek in het kader van de strafrechtspleging slechts zinvol als er vergelijkingsmateriaal beschikbaar is. De onderhavige wet strekt dan ook tot de instelling en verdere regulering van de DNA-databank in strafzaken.

De Grondwet en het Amerikaans verdrag inzake de rechten van de mens

Het DNA-onderzoek biedt unieke mogelijkheden om een persoon te identificeren aan de hand van zijn lichaamcellen. Artikel 9 lid 1 van de Grondwet en Artikel 5 lid 1 van het Amerikaans verdrag inzake de

5. De directeur van de CuFO voert het beheer van het centraal register.

HET VERRICHTEN VAN DNA-ONDERZOEK

Artikel 8

1. DNA-onderzoek wordt slechts verricht in één van de bij staatsbesluit aangewezen laboratoria.
2. Het DNA-onderzoek, bedoeld in artikel 139a lid 4, eerste volzin, of artikel 181b lid 1, eerste volzin, van de wet wordt niet verricht door:
  - a) de deskundige die het DNA-onderzoek als bedoeld in artikel 139a lid 1, eerste volzin, onderscheidenlijk artikel 181a lid 1, eerste volzin, van de wet heeft verricht, dan wel
  - b) een deskundige die aan hetzelfde laboratorium is verbonden als de deskundige, bedoeld onder a.

Artikel 9

1. De CuFO zorgt ervoor dat het celmateriaal op basis waarvan het DNA-onderzoek zal worden verricht, in een verpakking die is voorzien van een of meer sluitzegels, wordt bezorgd bij het laboratorium dat het DNA-onderzoek zal verrichten.
2. De CuFO voorziet het celmateriaal, bedoeld in lid 1, van een etiket dat is voorzien van een nummer dat gelijk is aan het nummer van het identiteitszegel waarmee de CuFO het celmateriaal heeft ontvangen.
3. Bij beschikking worden nadere regels gesteld inzake de sluitzegels, bedoeld in lid 1.

Artikel 10

1. De deskundige verricht het DNA-onderzoek binnen de termijn die de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris die de opdracht tot het verrichten van het DNA-onderzoek heeft gegeven, heeft gesteld. De termijn wordt na overleg met de CuFO vastgesteld.
2. De deskundige verricht het DNA-onderzoek volgens een internationaal aanvaarde methode die bij beschikking is vastgesteld.

Artikel 11

1. De deskundige stelt een verslag op van de resultaten van het DNA-onderzoek en ondertekent het verslag.
2. Het verslag bevat in ieder geval:
  - a) ingeval het een DNA-onderzoek betreft aan celmateriaal van een bekende persoon, de naam, de geboortedatum en -plaats en het geboorteland van deze persoon of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld,
  - b) het nummer van het identiteitszegel dan wel het etiket, bedoeld in artikel 6 lid 2,
  - c) de methode met behulp waarvan het DNA-profiel is verkregen, en
  - d) de resultaten en de conclusies van het DNA-onderzoek.

WET van 10 september 2014, houdende regels met betrekking tot de instelling van een DNA-databank voor strafzaken (Wet DNA-databank in strafzaken)

MEMORIE VAN TOELICHTING**Algemeen**

DNA is de naam van een groep speciale chemische verbindingen die in letterlijk alle cellen van alle levende wezens voorkomt. DNA is de afkorting voor Desoxyribo Nucleic Acid (desoxyribonucleïnezuur). Het is een verzameling van moleculen waarin de informatie voor erfelijke eigenschappen opgeslagen ligt.

Met uitzondering van het celmateriaal van eenige meerlingen, is het celmateriaal van ieder mens uniek. Ontwikkelingen gedurende de laatste decennia maken het mogelijk dat DNA bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten een belangrijke rol kan vervullen.

Het DNA-onderzoek geschiedt op basis van een relatief nieuwe techniek, en biedt een unieke mogelijkheid om, in het kader van het strafprocesrecht, personen te identificeren.

Deze onderzoeksmethode werd in 1986 bekend door de "Narborough murders" in Engeland.

Toen werd dankzij DNA-onderzoek het vastgelopen onderzoek naar de moord op twee meisjes opgelost. Deze techniek liet toen zien, dat met DNA-bewijs niet alleen de dader kan worden gevonden, maar ook dat het de onschuld van een verdachte kan aantonen. De DNA-onderzoeksmethode heeft na de grote doorbraak in 1986, duizelingwekkende ontwikkelingen doorgemaakt en geldt thans als buitengewoon gevoelig, doch zeer betrouwbaar.

De introductie van het DNA-onderzoek als bewijs voor het onderzoek ter terechtzitting, maakt aanvulling van het Wetboek van Strafvordering noodzakelijk.

worden uitgesteld indien de verdachte of veroordeelde daartoe schriftelijk een verzoek heeft ingediend bij het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie doet hem schriftelijk mededeling van de mogelijkheid een verzoek als bedoeld in de vorige zin in te dienen.

10. De CuFO vernietigt met het DNA-profiel, tevens de daarbij behorende gegevens en het celmateriaal waaruit het DNA-profiel is verkregen, alsmede het afschrift van het verslag.
11. Artikel 14 lid 5 is van overeenkomstige toepassing.

SLOTBEPALINGEN

Artikel 19

1. Deze wet kan worden aangehaald als: Wet DNA-databank in strafzaken.
2. Zij wordt in het Staatsblad van de Republiek Suriname afgekondigd.
3. Zij treedt inwerking met ingang van de dag volgende op die van haar afkondiging.
4. De Minister van Justitie en Politie is belast met de uitvoering van deze wet.

Gegeven te Paramaribo, de 10e september 2014

DESIRÉ D. BOUTERSE

Uitgegeven te Paramaribo, de 16e september 2014
De Minister van Binnenlandse Zaken,

E.F. LEILIS

3. De deskundige doet uiterlijk een week na dagtekening van het verslag:
  - a) het verslag toekomen aan de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris,
  - b) een afschrift van het verslag, alsmede het DNA-profiel dat uit het DNA-onderzoek is verkregen, toekomen aan de CuFO, en
  - c) een afschrift van het verslag toekomen aan de opsporingsambtenaar die betrokken is bij het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk vooronderzoek in het kader waarvan het DNA-onderzoek is verricht waarover de deskundige het verslag heeft opgesteld, met dien verstande dat dit afschrift geen DNA-profiel bevat.
4. De directeur van de CuFO meldt de vervolgingsambtenaar onderscheidenlijk de rechter-commissaris zo spoedig mogelijk of:
  - a) het DNA-profiel dat is verkregen uit het celmateriaal van een bekende persoon overeenkomt met het DNA-profiel dat in verband met hetzelfde strafbare feit is verkregen uit het celmateriaal, dat toebehoort aan een onbekende verdachte, dan wel overeenkomt met een ander DNA-profiel dat is vastgelegd in de databank of
  - b) het DNA-profiel dat is verkregen uit het celmateriaal van een onbekende persoon, overeenkomt met een DNA-profiel dat is vastgelegd in de databank.
5. De vervolgingsambtenaar geeft een persoon als bedoeld in artikel 2 lid 4, onder e, schriftelijk kennis van de uitslag van het DNA-onderzoek indien zijn DNA-profiel overeenkomt met een ander verwerkt DNA-profiel en het belang van het onderzoek dat toelaat.

Artikel 12

1. De deskundige zendt zo spoedig mogelijk na het verrichten van het DNA-onderzoek het overgebleven celmateriaal in een verpakking die is voorzien van een sluitzegel, naar de CuFO.
2. Artikel 9, leden 2 en 3, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 13

1. Het aan de verdachte in rekening te brengen deel van de kosten, bedoeld in de artikelen 139a lid 5, en 181b lid 2 van de wet, voor het verrichten van een DNA-onderzoek op verzoek van de verdachte wordt bij beschikking vastgesteld.
2. Een DNA-onderzoek op verzoek van de verdachte wordt verricht nadat hij het bedrag, bedoeld in lid 1, aan de CuFO heeft betaald.

BEWAREN EN Vernietigen van celmateriaal en
DNA-profielen en het verstrekken
van informatie daarover

Artikel 14

1. De CuFO bewaart na afloop van een DNA-onderzoek zoveel celmateriaal als noodzakelijk is met het oog op een DNA-onderzoek als bedoeld in artikel 139a lid 4, eerste volzin, of artikel 181b lid 1, eerste volzin, van de wet dan wel met het oog op het opnieuw bepalen van het bijbehorende, in de databank vastgelegde DNA-profiel.
2. In afwijking van lid 1 vernietigt de CuFO het celmateriaal van een derde terstond indien is vastgesteld dat het bijbehorende DNA-profiel niet overeenkomt met het DNA-profiel dat in verband met hetzelfde strafbare feit is verkregen uit het celmateriaal van een onbekende persoon.

5. De CuFO vernietigt het DNA-profiel van een overleden slachtoffer:
  - a) twintig jaar na vastlegging in de databank indien het slachtoffer is overleden als gevolg van of is betrokken bij een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaar of meer is gesteld, of
  - b) twaalf jaar na vastlegging in de databank indien het slachtoffer is overleden als gevolg van of is betrokken bij een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van minder dan ten hoogste zes jaar is gesteld.
6. In afwijking van lid 5 bewaart de CuFO het DNA-profiel van een overleden slachtoffer tachtig jaar indien het slachtoffer is overleden als gevolg van of is betrokken bij een misdrijf waarop levenslange gevangenisstraf is gesteld.
7. De CuFO vernietigt het DNA-profiel van een onbekende persoon overeenkomstig de termijnen, genoemd in de leden 5 en 6.
8. De termijnen genoemd in lid 5 worden op verzoek van het openbaar ministerie met een bij dat verzoek aangegeven termijn verlengd, indien en voor zolang het recht tot strafvordering nog niet is verjaard.
9. In afwijking van lid 7 vernietigt de CuFO het DNA-profiel van een onbekende persoon zodra is vastgesteld dat het DNA-profiel van een verdachte of veroordeelde overeenkomt met dat DNA-profiel, en het Openbaar Ministerie de CuFO ervan in kennis heeft gesteld dat diens veroordeling in verband met dat strafbare feit in kracht van gewijsde is gegaan of zich een omstandigheid als bedoeld in artikel 3 lid 1 heeft voorgedaan en er geen sprake is van een veroordeling die in kracht van gewijsde is gegaan. De eerste volzin is van overeenkomstige toepassing op het DNA-profiel van een overleden slachtoffer. Vernietiging van het DNA-profiel van de onbekende persoon of het overleden slachtoffer kan telkens tien jaar

4. Artikel 11 lid 5, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 18

1. De CuFO vernietigt het DNA-profiel van een verdachte of veroordeelde dertig jaar na vastlegging in de databank indien de verdenking dan wel, in geval van een veroordeling, de veroordeling een misdrijf betreft als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaar of meer is gesteld, dan wel twintig jaar na zijn overlijden.
2. De CuFO vernietigt het DNA-profiel van een verdachte of veroordeelde twintig jaar na vastlegging in de databank indien de verdenking dan wel, in geval van een veroordeling, de veroordeling een misdrijf betreft als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet, waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van minder dan ten hoogste zes jaar is gesteld, dan wel twaalf jaar na zijn overlijden.
3. De termijn van dertig respectievelijk twintig jaar, genoemd in lid 1 respectievelijk lid 2, wordt op verzoek van het openbaar ministerie verlengd indien tegen de verdachte of veroordeelde wiens DNA-profiel in de databank is vastgelegd, een veroordeling wegens een ander misdrijf in kracht van gewijsde is gegaan als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet. Vernietiging vindt in dat geval plaats uiterlijk twintig dan wel dertig jaar nadat deze veroordeling in kracht van gewijsde is gegaan, al naar gelang op het misdrijf naar de wettelijke omschrijving minder dan ten hoogste zes jaar dan wel ten hoogste zes jaar of meer gevangenisstraf is gesteld.
4. De CuFO vernietigt het DNA-profiel van een persoon als bedoeld in artikel 2 lid 5 onder e, twintig jaar na vastlegging in de databank of zodra deze persoon de CuFO heeft medegedeeld dat hij zijn toestemming tot het verwerken van zijn DNA-profiel heeft ingetrokken.

3. Lid 1 is van overeenkomstige toepassing op het celmateriaal van een overleden slachtoffer van een strafbaar feit, met dien verstande dat de CuFO diens celmateriaal bewaart met het oog op het opsporen en vervolgen van de dader van het strafbare feit als gevolg waarvan het slachtoffer is overleden of waarbij het slachtoffer was betrokken.
4. Met het celmateriaal, bedoeld in lid 2, vernietigt de CuFO tevens het DNA-profiel dat uit het celmateriaal is verkregen, de gegevens, alsmede het afschrift van het verslag, bedoeld in artikel 11 lid 3 onder b.
5. De CuFO houdt aantekening van iedere vernietiging ingevolge de leden 1 tot en met 4.

Artikel 15

1. Het gebruik van gegevens uit de databank en het centraal register door binnen de CuFO werkzame ambtenaren vindt slechts plaats voor zover zij deze nodig hebben voor een goede vervulling van de aan hen door de Minister opgedragen taak.
2. De CuFO verstrekt slechts gegevens uit de databank en het centraal register aan:
  - a. vervolgingsambtenaren, voor zover zij deze nodig hebben voor de toepassing van het strafrecht;
  - b. de rechter-commissaris in strafzaken, voor zover hij deze nodig heeft voor de toepassing van het strafrecht;
  - c. de met rechtspraak belaste leden van de rechterlijke macht, voor zover zij deze nodig hebben voor de toepassing van het strafrecht;
  - d. de ambtenaren van politie, bedoeld in artikel 5, eerste lid, onder a, en artikel 6, eerste lid, onder a van het Politie Handvest, voor zover zij deze nodig hebben voor de toepassing van het strafrecht;

- e. de auditeur militair, voor zover hij deze nodig heeft voor de toepassing van het strafrecht.
3. De CuFO beperkt de verstrekking van gegevens aan de ambtenaren van politie tot de naam van degene wiens DNA-profiel in de databank is vastgelegd, alsmede zijn geboortedatum, -plaats en -land of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld, alsmede het parketnummer dat bij het DNA-profiel hoort.
4. De CuFO beperkt de verstrekking van gegevens aan het openbaar ministerie, de rechter-commissaris in strafzaken en de auditeur militair tot de strafzaken die nog niet zijn opgelost en in het kader waarvan een opdracht tot DNA-onderzoek is gegeven, waarbij vermelding plaatsvindt van:
- het feit dat in die strafzaken geen celmateriaal is gevonden waaruit het DNA-profiel van een onbekende of bekende verdachte is verkregen, alsmede van de bij die strafzaken behorende proces-verbaalnummers;
  - het feit dat in die strafzaken celmateriaal is gevonden waaruit het DNA-profiel van een of meer onbekende of bekende verdachten is verkregen, alsmede van de bij die strafzaken behorende proces-verbaalnummers en de naam, de geboortedatum en -plaats en het geboorteland van de bekende verdachte of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee de identiteit van de verdachte kan worden vastgesteld en
  - het feit dat in meer van die strafzaken het DNA-profiel van een of meer van dezelfde onbekende of bekende verdachten voorkomt, alsmede van de bij die strafzaken behorende proces-verbaalnummers en de naam, de geboortedatum en -plaats en het geboorteland van de bekende verdachte of, indien deze gegevens onbekend zijn, andere gegevens waarmee de identiteit van de verdachte of de verdachten kan worden vastgesteld.

5. Bij iedere verstrekking van gegevens wordt aantekening gehouden van de datum van de verstrekking, de identiteit van de functionaris die om de gegevens vraagt, en de aard van de verstrekte gegevens.

Artikel 16

- Zodra zich een omstandigheid voordoet die meebrengt dat degene wiens DNA-profiel in de databank is vastgelegd, niet langer kan worden aangemerkt als een verdachte ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet, stelt de vervolgingsambtenaar de CuFO daarvan in kennis.
- Van een omstandigheid als bedoeld in lid 1 is in ieder geval sprake bij het voldoen aan ter voorkoming van strafvervolgung gestelde voorwaarden, een beslissing tot niet-vervolgung, een kennisgeving van niet verdere vervolgung, een onherroepelijke buitenvervolgungstelling, een rechterlijke verklaring dat de zaak is geëindigd, een vrijspraak of een onherroepelijk ontslag van alle rechtsvervolgung.

Artikel 17

- Terstond nadat de CuFO een kennisgeving als bedoeld in artikel 16 lid 1, heeft ontvangen, vernietigt de CuFO het DNA-profiel van degene die niet langer kan worden aangemerkt als een verdachte ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet.
- De CuFO vernietigt met het DNA-profiel, bedoeld in lid 1, tevens de daarbij behorende gegevens, het celmateriaal waaruit het DNA-profiel is verkregen, alsmede het afschrift van het verslag, bedoeld in artikel 11 lid 3 onder b.
- In afwijking van lid 1 bewaart de CuFO het DNA-profiel indien dat profiel in een andere zaak overeenkomt met het DNA-profiel van een onbekende persoon en degene wiens DNA-profiel het betreft, in die zaak als verdachte is aangemerkt ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 56 lid 3 van de wet.